

zastoupena osobou právníčkou, pak se musí snažiti na vedoucí místa společnosti dosaditi osoby, jimž důvěřuje. Zde je právě jádro sporů, které se rozvíjely a rozvíjejí vně i uvnitř stran. Záleží pouze na mravním názoru jednotlivce, jak dalece se cítí zavázán straně a chce-li postupovati i proti straně, nesushlasí-li s některým jejím skutkem. Dále jest velmi často otázkou, co jest skutečným výrazem vůle strany (jak tomu je při dnešním sporu v soc. dem.). Politickým stranám jest tato situace ovšem krajně nebezpečnou. Jest zde možnost, že budou nesvědomitými jednotlivci vykořisťováni, právě tak jako jednotlivci může býti zcela nespravedlivě činěna výtka, že se nepodrobil vůli strany, nepodrobil-li se vůli některé frakce či osobní koterie.

Shrnuji tedy: za starých poměrů byl stav ten, že ani podle ústavy ani podle spolkových či jiných zákonů politická strana nebyla oprávněna k existenci. I když byly strany trpěny, nemohly postrádati jakékoliv právní ochrany a nemohly vstupovati v jednání právně platná. Nutnost obejítí tu zákon vedla k zápletkám nejrůznějšího druhu a podlamovala často klidný a normální vývoj stranického a tím i politického života. (Pokračování.)

Právnícká fakulta pařížská.

Jaroslav Drbohlav.

V tiché Latinské čtvrti, srdci všeho studia, odlehle od šumného shonu moderního života pravého břehu Seiny, týčí se proti bílé kopuli Pantheonu vážný renaissanční portál právnícké fakulty. Cizinec jím projde do nádvoří, vybaví si vzpomínky z právní historie při pohledu na sochu Cujaciovu (Cujas), připraví si v sekretariátě — vedle ověřených překladů studijních průkazů — 20 franků immatrikulačního poplatku a 10 franků za legitimaci do knihovny, a na to jako oprávněný vchází do poslucháren umístěných hlavně v novém křídle do Rue St. Jacques. Nazývají se tu amfiteatry a stoupají dozadu podle stěn, zdobených nade dřevěným obkládáním právně-historickými obrazy a fresco. Pospěšme si, neboť jakmile profesor ve svém historickém kroji vystoupí na vysokou katedru, zamkne za ním sluha, všude ho provázející, dvěře, aby mohl nerušeně mluvit svou plnou hodinu.

Přednášky jsou dvojí: les cours publics — asi jako naše — a les conférences — asi jako naše repertoria či semináře, kde se studenti účastní práce, zapravivše zvláštní taxy.

Uspořádání přednášek a látek je podstatně jiné než u nás. V prvním roce se vedle historické látky, omezené na římské právo a dějiny práva francouzského, poslouchá již dnešní právo civilní a ústavní a přednášky národohospodářské (Economie politique). V tom se — ovšem už bez historické látky — pokračuje ve druhém i třetím roce, kde přistupuje právo trestní

a ostatní obory (droit commercial a droit commercial maritime, droit international, droit administratif, législation financière atd.). Jakl patrno — dělba ne podle oborů, jež postupují časově souběžně, nýbrž podle stupňů, rok od roku dále budovaných a rozšiřovaných. Přednáší se dopoledne i odpoledne.

Celkový ráz přednášek — na rozdíl od německých řad dlouhých teorií — spokojuje se tím, že nejdůležitější theorie přehledně a v hlavních rysech vytkne, načež se soustředí zcela na stránku praktickou, demonstrovanou na typických příkladech a založenou na širokém základě srovnávacím s důležitými instituty v jiných státech.

Když se posluchač na konci třetího roku podrobil zkouškám, je licenci en droit a má přístup ke konkursu o všechny státní úřady, kde se nežádá doktorát. Chce-li i toho dosáhnouti, dá se zapsati do speciálních přednášek čtvrtého roku, jež odděleně připravují k jednomu ze dvou druhů doktorátu práv: d. ès sciences juridiques či d. ès sciences politiques et économiques. Obojího se kromě ústní zkoušky nabývá podáním doktorské these, kterou fakulta za zapravení tax vydá tiskem a kterou autor vysvětluje proti případným námitkám tří profesorů. Při zkoušce žádá se i samostatná pohotovost učeněného vědeckého přednesu, takl přísně, že jsem byl napoprve překvapen, když na př. profesor Rist posluchače, jenž mu všecky otázky o poměru financí jednotlivých spolkových států německých k financím říšským přesně zodpověděl, klasifikoval jen prostředně, ježto prý se musil na vše zvláště ptáti. Pokud se týče thesů, trpěla velká většina těch, jež jsem slyšel v t. zv. „soutenances des thèses“ před zmíněnými třemi profesory, obvyklou vadou mladé práce: přílišnou podrobnou dokumentárností, z níž však nejsou vědecky vytěženy samostatné vědecké závěry.

Ze známých profesorů působí na pařížské práv. fakultě prof. Collinet a Girard v právu římském (kde cizinec zprvu nesnadně chápe, že na př. žyzyrandóm je vlastně jusjurandum in litem), prof. Jèze (législation financière a j.) a prof. Gide a Rist (vědy národohospodářské).

Pro našince je tu nejdůležitější stránka národohospodářsko-politická, hlavně to, čeho u nás není — na př. droit commercial maritime.

Z knihoven kde se dá pracovati v našem oboru, vytýkám kromě bohaté knihovny právnické fakulty, umístěné v samé budově, bibliotéku St. Génève a ohromnou Bibliothéque Nationale, kam je přístup na doporučení od naší legace knihovnímu sekretariátu. Arrangement je vesměs rychlé, katalogy podle oborů i podle autorů, knihu přinese sluha až na vaše místo, označené číslem udaným i na žádance. Jednotlivé vědecké ústavy mají své knihovny, stejně i poslanecká sněmovna a senát. Přístup je ovšem jen na zvláštní žádost.

Našinec nesmí ovšem zůstatl jen při papírové práci, musí pozorovati ve víru veřejného života, musí na bursy atd. Všude

je sice třeba doporučení, tak ve sněmovně, senátě, mincovně, státní tiskárně atd., ale vychází se ochotně vstříci.

Studentské spolky pařížské nemají pro studium samo valného významu, majíce ráz spíše společenský. Francouzský student je totiž většinou bohat, ježto studium je značnými taxami omezeno jen na tyto vrstvy, takže kromě několika stipendií není o nějakých úlevách a zvláštních privilegiích řeči; stejně i na dráze a v divadlech. S tím souvisí dražota knih: našinec musí tedy všechny přednášky psáti, přes temperamentní přednes francouzského profesora, ale aspoň se lépe zapamatují!

Čeští studenti jsou spolu s Jihoslovany seskupeni kolem spolkové místnosti a čítárny v Institut d'Etudes Slaves, kde vedle bydlí prof. Ernest Denis, otcovsky laskavý ke všem. Mensy není: ubytování i stravování jsou věci jednotlivcovou, jež za pokoj dá dnes 80—100 fr., oběd a večere po 3.50 fr., snídaně 1 fr. Drží-li se vytyčených minim, potřebuje měsíčně celkem asi 400 fr., v čemž ovšem duševní potřeby nejsou zahrnuty. Ale každý rád vede samostatnou politiku šetrnosti, může-li se obohacovati nesčetnými dojmy ve vířivé symfonii „Města Světla“.

Jazykový zákon.

Na okraj knihy Dr. B. Brendlera.*)

Minulost nás jistě dobře poučí o důležitosti a obtížích jazykového zákona ve státě s obyvatelstvem národnostně nejednotným. Osud Rakouska, které si zahrávalo a jazykově utlačovalo velkou většinu neněmeckého obyvatelstva a nedovedlo pochopiti, že jazykové bezpráví jest stálou a nejpůsobivější silou a pohnutkou z utlačovaných a opovrhovaných způsobiti utiskovatelům věčné nepřátele, vtiskne docela odlišnou směrnicí zákonodárci, jež má harmonicky uspořádati poměry mezi národnostmi svého státu v zájmu celostátní prospěšnosti a pokroku. Dovedeme si proto úplně vysvětliti rozčilení a nájeto, jež zachvátilo politicky myslící občany naší republiky, když Národní Shromáždění bylo postaveno bezprostředně před „naši“ jazykovou otázkou, aby ji vyřešilo. A ovšem, záleželo na tom, aby konečné rozřešení nezavdalo příčin k nespokojenosti u příslušníků jiných národů. Národní Shromáždění, politicky rozvrstvené, nejen podle dělidel třídních, ale i dle názorů na práva národní majority oproti ostatním menšinám ve státě, nebylo jednotné ve svém programu a těžko bylo by lze utajiti, že vyskytla se i taková řešení, která ve svých důsledcích nestála daleko od principu „odvety Němcům a Maďarům“.

Dobře však, že byla většina zastanců spravedlnosti sociální i národnostní. A tak vyšel jazykový zákon, který, ač místy neúplný a nejasný, přece prozrazuje, že ti, kdož jej pracovali a odhlasovali, měli před sebou vyšší hledisko, než národní nesnášenlivost ve státě a všechny ty vady politického života, jimiž trpí stát, v němž naskytl

*) Nás jazykový zákon. Příspěvek k jeho výkladu. Podává dr. B. Brendler. — Praha 1920. — Nákladem tiskového odboru československé národní demokracie. — 8° — stran 88. —